

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงในเชิงสังคมวัฒนธรรมในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและในช่วงการบริหารของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (2) เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในแง่ของสาเหตุ วัตถุประสงค์ วิธีการ และผลลัพธ์

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารโดยใช้แนวทางการวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการสร้างภาพทัศนสมัยในประเทศไทยในช่วงสองเวลาที่แตกต่างกันดังที่กล่าวแล้ว

ผลการศึกษาพบว่า

1. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงในด้านการเมืองก่อนโดยการแทนที่ระบอบราชการแบบดั้งเดิมด้วยระบบการบริหารแบบกระทรวงแบบใหม่ที่เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในยุโรปในช่วงเวลานั้น จากนั้นพระองค์ได้มุ่งเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม โดยการจัดให้มีสาธารณูปโภค เช่น รถไฟ ไฟฟ้า น้ำประปา ไปรษณีย์ เป็นต้น โปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกระบบไพร่-ทาส และประเพณีที่ล้าสมัย เช่น ทรงผม และการหมอบคลานต่อพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์
2. การสร้างภาพทัศนสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามจะเป็นไปในด้านรูปแบบมากกว่าด้านโครงสร้าง เป็นต้นว่า ได้มีการนำการพูดอย่างเสรีในที่สาธารณะหรือที่เรียกว่า พูดไฮปาร์คมาใช้ และการแต่งกายและธรรมเนียมการปฏิบัติที่ทันสมัยมาใช้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมวัฒนธรรมที่ท่านนำมาสู่สังคมไทยไม่ค่อยยืนยาวนาน
3. ทั้งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันในการทำให้ประเทศไทยมีความทันสมัย แต่ปัจจัยที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทำการเปลี่ยนแปลงคือปัจจัยภายในประเทศ ในขณะที่ปัจจัยที่ทำให้จอมพล ป. พิบูลสงครามทำการเปลี่ยนแปลง คือปัจจัยภายนอก ทั้งสองท่านได้ใช้วิธีการทั้งในเชิงบังคับและชักจูงในการเปลี่ยนแปลง แต่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่แตกต่างกัน ประชาชนตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่นำโดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมากกว่าการเปลี่ยนแปลงที่นำโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม

This research has two objectives: (1) to study socio-cultural changes in the reign of King Chulalongkorn and Field Marshall Phibulsongkram's period, and (2) to compare those changes in terms of causes, objectives, methods, and outcomes.

The study is conducted on the basis of documentary research using descriptive analytical method to investigate and compare modernization during two different periods.

The findings are:

1. King Chulalongkorn begins changes in the political arena by replacing the traditional bureaucratic system with the new ministerial system widely used in Europe during his time. After that he promotes changes in socio-economic and cultural contexts by establishing infrastructure such as railways, electricity, pipe water, post offices and so on; abolishing slavery system, and out-of-date traditions such as hair styles and kneeling to the King and the dynasty.

2. Field Marshall Phibulsongkram's orientation concerning modernization is more a question of form than structure. For example, he brings in freedom of speech in the manner of Hyde Park, and modern ways of dressing and customs. However, many of the changes which he introduces to Thai society, especially in the socio-cultural setting, cannot survive long.

3. Both King Chulalongkorn and Field Marshall Phibulsongkram seek to modernize Thailand, but it is internal factors that drive King Chulalongkorn to change while external factors are the main reason for Field Marshall Phibulsongkram. Both of them use coercive and persuasive methods for the changes but with different outcomes. People are more responsive to the changes brought by King Chulalongkorn than Field Marshall Phibulsongkram.